

Список використаних джерел:

- 1.Європейська хартія місцевого самоврядування. *{Хартію ратифіковано Законом № 452/97-ВР від 15.07.97}*.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
2. Про засади державної регіональної політики **Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII**
3. Про місцеве самоврядування в Україні. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
(дата звернення: 20.03.2026)

УДК 35.072:35–055.2

**ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Голуб Д.П., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **Линник Т.В.**,

кандидат юридичних наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Україна

Сучасний етап розвитку української державності характеризується посиленням ролі місцевого самоврядування як ключового елемента демократичного устрою. Відповідно до Конституції України, місцеве самоврядування є реалізацією народовладдя безпосередньо на місцевому рівні та ґрунтується на принципах політичної, адміністративної та фінансової автономії територіальних громад. Стаття 7 Конституції проголошує місцеве самоврядування однією з основ державного устрою, а стаття 140 визначає, що

органи місцевого самоврядування у межах повноважень, встановлених законом, вирішують питання місцевого значення.

У зв'язку із проведеною реформою децентралізації місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою в Україні функціональні повноваження органів місцевої влади істотно розширилися, що спонукає до наукового осмислення предмета дослідження. Органи місцевого самоврядування покликані не лише формувати місцеву політику, а й ефективно реалізовувати повноваження у сферах соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, економічного розвитку, управління комунальною власністю і розпорядження бюджетними коштами.

Актуальність теми обумовлена необхідністю системного аналізу змісту та меж функціональних повноважень місцевих рад і їх виконавчих органів у контексті законодавчих змін, реформування системи державної влади та надання спроможності територіальним громадам виконувати делеговані завдання ефективно й відповідально.

Місьцеве самоврядування в Україні виступає однією з ключових форм реалізації народовладдя, що забезпечує безпосередню участь громадян у вирішенні питань місцевого значення та формує основу демократичного устрою держави. Його правова природа полягає у поєднанні публічно-владних повноважень із самостійністю територіальних громад у межах, визначених законодавством. Органи місцевого самоврядування функціонують як юридичні особи публічного права, наділені відповідними правами й обов'язками щодо здійснення управлінських функцій на локальному рівні. Конституційні засади забезпечують гарантії самореалізації територіальних громад у таких сферах, як управління комунальною власністю, розвиток соціальної інфраструктури, благоустрій територій, формування та виконання місцевих бюджетів. Система місцевого самоврядування організаційно представлена поєднанням

представницьких органів, зокрема місцевих рад, та виконавчих структур, до яких належать голови громад і відповідні апарати управління.

Функціональні повноваження органів місцевого самоврядування мають комплексний характер і охоплюють різні напрями діяльності, що спрямовані на забезпечення життєдіяльності територіальних громад. Власні повноваження становлять основу їхньої діяльності та спрямовані на задоволення безпосередніх потреб населення. У цьому контексті важливе місце займає управління комунальною власністю, що передбачає ефективне використання майна громади, організацію роботи комунальних підприємств і здійснення контролю за їх функціонуванням. Значна увага приділяється також благоустрою територій і розвитку інфраструктури, що включає планування забудови, ремонт і утримання доріг, розвиток інженерних мереж та забезпечення належного рівня комунальних послуг. Соціальна функція місцевого самоврядування проявляється у підтримці освітніх, культурних і спортивних закладів, а також у реалізації соціальних програм для різних категорій населення. Важливим аспектом є й нормативна діяльність, яка полягає у прийнятті локальних регуляторних актів, спрямованих на врегулювання повсякденних питань життя громади в межах чинного законодавства. [3]

Поряд із власними повноваженнями значну роль відіграють делеговані повноваження, які передаються органам місцевого самоврядування державою з метою забезпечення виконання окремих функцій загальнодержавного значення. Такі повноваження здійснюються у чітко визначених законодавством межах і супроводжуються відповідним контролем з боку центральних органів влади. До них належать, зокрема, виконання реєстраційних функцій, пов'язаних із обліком населення та реєстрацією місця проживання, а також реалізація державних програм у сферах освіти та охорони здоров'я, що частково фінансуються з державного бюджету. Така модель забезпечує поєднання централізованого

управління з децентралізованим виконанням, що сприяє підвищенню ефективності надання публічних послуг.

Окрему групу становлять спільні повноваження, які передбачають взаємодію органів місцевого самоврядування з державними структурами у вирішенні питань безпеки, профілактики правопорушень та цивільного захисту населення. Реалізація цих повноважень базується на принципах партнерства та координації, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до вирішення актуальних проблем на місцевому рівні.

Практична реалізація повноважень органів місцевого самоврядування в Україні значною мірою трансформувалася внаслідок проведення реформи децентралізації, яка розпочалася у 2015 році. Її основною метою стало посилення ролі територіальних громад шляхом передачі їм ширших повноважень і фінансових ресурсів. У результаті адміністративно-територіальних змін було сформовано 1460 спроможних громад станом на 2025 рік, що сприяло укрупненню територій і підвищенню їх управлінського потенціалу. Це дозволило зміцнити фінансову основу місцевого самоврядування, розширити спектр функцій та підвищити рівень відповідальності органів влади за забезпечення належної якості життя населення. [1]

Важливим елементом реалізації повноважень є бюджетна автономія територіальних громад, яка передбачає право самостійного формування та виконання місцевих бюджетів. За офіційними даними, у 2025 році загальний обсяг видатків місцевих бюджетів становив близько 422,58 мільярда гривень, що свідчить про суттєве зростання порівняно з попереднім роком. Основними напрямками фінансування залишаються освіта, охорона здоров'я, соціальний захист населення, житлово-комунальне господарство та розвиток інфраструктури. Така фінансова самостійність сприяє більш ефективному розподілу ресурсів відповідно до пріоритетів розвитку конкретних громад. [1]

Позитивні результати реформ підтверджуються і високим рівнем суспільної підтримки. Згідно з даними соціологічних досліджень, значна частина громадян України позитивно оцінює діяльність органів місцевого самоврядування та підтримує процес децентралізації, що свідчить про зростання довіри до місцевої влади та усвідомлення її ролі у вирішенні повсякденних проблем населення.

Водночас розвиток місцевого самоврядування супроводжується рядом викликів, які потребують системного вирішення. Однією з ключових проблем є нерівність фінансових можливостей між громадами, що обмежує їх здатність реалізовувати власні повноваження на належному рівні. Додаткові труднощі виникають у громадах, які перебувають у зоні підвищених безпекових ризиків, де діяльність органів місцевого самоврядування частково обмежується функціонуванням військових адміністрацій. Не менш важливою проблемою є недостатній рівень кадрового забезпечення, особливо у невеликих громадах, де бракує кваліфікованих фахівців для ефективного управління.

У науковому та експертному середовищі питання розвитку місцевого самоврядування розглядається як один із ключових факторів демократизації суспільства. Дослідники та практики наголошують на важливості фінансової спроможності громад, необхідності державної підтримки для вирівнювання ресурсів, а також значенні відкритості та прозорості діяльності органів влади. Акцентується увага на тому, що саме територіальні громади найкраще розуміють свої потреби, а отже повинні мати достатній рівень автономії для їх задоволення.

Узагальнюючи, можна зазначити, що функціональні повноваження органів місцевого самоврядування в Україні мають чітко визначену правову основу та спрямовані на забезпечення ефективного вирішення питань місцевого значення. Сучасна модель самоврядування базується на принципах автономії, децентралізації та відповідальності, що дозволяє територіальним громадам

реалізовувати широкий спектр управлінських функцій. Проведена реформа децентралізації суттєво посилила роль місцевої влади, проте подальший розвиток цієї сфери потребує вирішення існуючих проблем, зокрема забезпечення фінансової рівності, підвищення кадрового потенціалу та збереження балансу між державним контролем і місцевою автономією. У перспективі ефективне функціонування місцевого самоврядування можливе за умови стабільності правового середовища, активної участі громадян та послідовної державної політики підтримки територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. *Місцеві бюджети 2025: особливості, пріоритети, перспективи.* URL: <https://surl.li/fmuosf> (дата звернення: 20.03.2026)
2. Бюджетний кодекс України, № № 50-51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 20.03.2026)
3. Про місцеве самоврядування в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.03.2026)

УДК: 340

**ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ
В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ
РОЗВИТКУ**

Кузьомко Т.Р.,

студентка 2 курс соціально-гуманітарного факультету .

Науковий керівник – **Линник Т.В.,**

кандидат юридичних наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

м.Біла Церква, Україна